

טו שאין מפירין אותו – כי במקום שמכירים אותו ויודעים שהוא נוהג להפר את שבועתו, ממילא לא ישיבנו אותו, ואין נכרת חזרתו מחמת הממון (סמ"ע ח"מ לד, פ). וישלם ולא ירצה להשבע – יעדיף לשלם מלהישבע, ויזהר אף בשבועת אמת (לדוגמה לשבועת אמת הנצרכת ראה שאלה ופיקדון ו, א).

טז טבח – שוחט. ויצאת טרפה מתחת ידו – נתפס מוכר בשר לא כשר. ככלל אוכלי טרפה – אף על פי שלא ראו אותו אוכל טרפות, כיוון שהוא בודק רק לעצמו, אבל מאכל אחרים טרפות, ברור שהוא מזלזל באיסור טרפות (י). נחם – מתחרט. שחרים – בגדים כסמל לצער או אבל (ביאת המקדש ו, יא). שאין מפירין אותו – שהרי בעירו אפשר שהערים בהחזרת "אברה", בדרך חשוב בעל ערך ממוני רב. יוציא טרפה – יודיע על בהמה שלו שהיא טרפה וימכור אותה בזול לגויים, ויפסיד ממון רב.

י עד זומם – עד שקר שזמם להרשע. ואין עד נעשה זומם עד שיעידו עליו שניים שהיה עמהם בזמן האירוע במקום אחר (להלן יח, א).

שינוי חייב מלקות, כגון הגנב או הגולן או מלווה בריבת ופסולי ממון מתקנת חכמים (י, ד, ו, יא), מי שחזקתם שהם לוקחים ממון אחרים שלא כדין או חשודים לשקר עבור ממון. חזרתם לכשרות של פסולי ממון (פרק יב) היא באמצעות החזרת הממון שלקחו והתרחקות ממצעיהם הפסולים ופרסום תשובתם (פה"מ סנהדרין ג, א).

טו מאמתי חזרת המועיל בשבועות? משיבוא לבית דין שאין מפירין אותו ויאמר להם 'חשוד אני', או יתחייב שבועה בבית דין שאין מפירין אותו במקומו חשוב, וישלם ולא ירצה להשבע.

טז וכן טבח שהיה בודק לעצמו ומוכר, ויצאת טרפה מתחת ידו, שהרי הוא בכלל אוכלי טרפה, שהם פסולים לעדות – הרי זה פסול לעדות עד שינראה ממצעו שיהוא נחם על רעתו, וילבש שחרים ויתפסה שחרים, ויגלוף למקום שאין מפירין אותו, ויחזיר אברה בדרך חשוב, או יוציא טרפה מתחת ידו בדרך חשוב.

י וכן עד זומם שהגוף למקום שאין מפירין אותו, ונתנו לו מקומו חשוב להעיד בשקר, ולא רצה – הרי זה עשה תשובה, ויחזור לכשרותו. וכן כל פיוצא בזה.

סיכום פרקים י"ב (וראה פה"מ סנהדרין ג, א): בפסולים לעדות שני מיני רשעים (1) העובר עברה שדינה מיתה או מלקות, אף אם לא היה בה צד של ממון. אם לקה, כשהעידו עליו שעבר על לאו המחייב מלקות, ועשה תשובה, או שמעשיו מעידים שחזר בתשובה, חוזר לכשרותו (י, ב, ג, ד); (2) פסולי ממון מן התורה (י, ב, ג). הלוקח ממון שלא בצדק, אף על פי

פרק שלשה עשר

הקרובים הפסולים

קרובים מהתורה וקרובים מדרבנן

א הקרובים פסולים לעדות, דין תורה, שנאמר: "לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות" (דברים כד, טז) – מפי השמועה למדו, שבכלל לאו זה שלא יומתו אבות על פי בנים ולא בנים על פי אבות, והוא הדין לשאר הקרובים.

א אין פסול בדין תורה אלא קרובים ממשפחת אב בלבד, והם: האב עם הבן, והבן עם האב, והאחים מן האב זה עם זה, ובניהם זה עם זה, ואין צריך לומר הדוד עם בן אחיו. אבל שאר הקרובים מן האם או מדרגת האישות – בלן פסולין מדברייהם.

א פסולים לעדות – בדיני נפשות ובדיני ממונות (סה"מ לאו רפז). וכן פסולים לא רק להעיד זה על זה אלא גם להעיד זה עם זה לאחרים (לעיל ה, ו; להלן יד, ו). ויש אומרים שהפסול להעיד לאחרים הוא רק מדרבנן (ק). שנאמר: "לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות, איש בכתבו יומתו". גזרת הכתוב שאפילו כשאין חשד של העדפה וקרבה, למשל כשהאב מעיד עדות מוות על בנו, אינם נאמנים (סה"מ לאו רפז; וראה להלן טו).

א ובניהם – בניהם של האחים, בני הדוד מצד האב. מדרגת האישות – קשר משפחתי הנוצר עקב נישואים. מדברייהם – מדברי סופרים, לא מדין תורה.

ניתוק קשרי משפחה של הגר

ב הגרים אינם בדין הקרובים. אפלו שני אחים תאומים שנתגירו מעידין זה לזה; שהגר שנתגיר – כקטן שנולד הוא קרוב.

דרגות קרבת משפחה

ג האחים זה עם זה, בין מן האב בין מן האם – גרי הם ראשון בראשון. ובניהם זה עם זה – שני בשני. ובני בניהם זה עם זה – שלישי בשלישי. ^ד ולעולם שלישי בראשון כשר, ואין צריך לומר שלישי בשני.

ד אבל שני בשני, ואין צריך לומר שני בראשון – שניהם פסולין. ^ה והאב עם בנו בראשון בראשון; לפיכך, האב עם בן בנו – פסול, ועם בן בן בנו, שהוא רביעי ממנו – כשר, מפני שהוא שלישי בראשון.

ה וכן הדרך בנקבות. כיצד? שתי אחיות או אח ואחותו, בין מן האב בין מן האם – גרי הן ראשון בראשון. בניהם, בין זכרים בין נקבות – שני בשני. בני בניהם או בנות בניהם – שלישי בשלישי; כדרך שאמה מונה בזכרים דור ראשון ושני ושלישי, כך מנה בנקבות.

פסולי קרבת נישואין

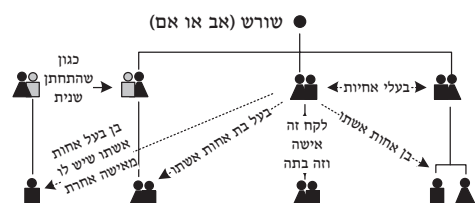
ו כל אשה שאמה פסול לה, כך אמה פסול לבעלה, שהבעל כאשתו*. וכל בעל שאמה פסול לו, כך אמה פסול לאשתו, שהאשה כבעלה.

ז כל שתי נשים שהן זו עם זו שני בשני – בעליהן מעידין זה לזה. אבל אם היו ראשון בראשון, כגון שלקח זה אשה וזה בתה – אין מעידין זה לזה. ^ח וכן בעלי אחיות – פסולין זה לזה, והרי הן בראשון בראשון. ^ט וכן לא יעיד לבן אחות אשתו, ולא לבעל בת אחות אשתו. אבל מעיד הוא לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחרת.

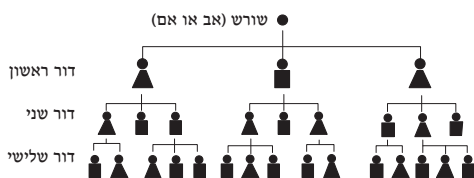
ב אחים תאומים שנתגירו – כדברי רבנו: "ואפילו תאומים ונולדו בקדושה [לאחר שנתגיירה אמם] – אין ביניהן אחווה [קשרי אחים], עד שתהיה הורתן [ההיריון שלהם] ולידתן בקדושה" (יבום וחליצה א, ח; ק). כקטן שנולד – ואין קרוביו הקודמים נחשבים קרוביו אף לענין איסורי עריות (איסורי ביאה יד, א).

ג ראשון, שני, שלישי – דורות של צאצאים של אדם (שורש) אחד, אב או אם. ראה איור בתחתית העמוד ("פ"פ"מ סנהדרין ג, ד). ובניהם – בניהם של האחים, בני הדור השני, כלומר בני הדודים. ובני בניהם – נכדיהם של האחים, בני הדור השלישי. בין מן האם – "אחים מן האם" אינן חשובין אחים אלא לאלולעדות" (יבום וחליצה א, ט). ^ד שלישי בראשון – כגון עדות אדם על נכדו של אחיו או עדות עמו. וכן להפך. שלישי בשני – כגון עדות אדם על נכדו של דודו או עדות עמו. והאיסור הוא רק בין אחים (ראשון בראשון) או בין אחיינים ודודים (ראשון בשני) או בין בני דודים (שני בשני).

ו כל אשה – מעמידים את האיש במקום אשתו ואת אשתו במקום בעלה לענין עדות, כגון האדם עם בעל אחותו הוא ראשון בראשון, לפי שהאשה כבעלה (ס). שהבעל כאשתו* – בכ"י ש' ובכ"י י' נוסף: חוץ מבעל אם אביו. **ז** – ראה איור בתחתית העמוד. שהן זו עם זו שני בשני – כגון בנות דוד. **ט** לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחרת – כגון שנשא ראובן שתי נשים, אחת מהן היא אחות אשתו של העד, והשנייה ילדה בן ששמו שמעון, העד יכול להעיד עבור שמעון או מצטרף עם שמעון להעיד לאחר.

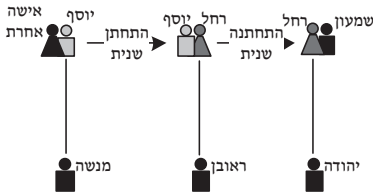
הלכות ז-ט: כלל המצבים המתוארים.

הלכות ג-ה: דור ראשון שני ושלישי.

י מפני שהוא בעל קרובתך - כגון בעל דודתך. לשאר קרוביו כגון בניו - שיש לו מאישה אחרת ואינם בני דודתך.

יב ונשאת לשמעון - ונישאת רחל לשמעון לאחר שמת יוסף או גירש אותה. מעידין זה לזה - שהרי אינם אחים מאותו האב או מאותה האם. ראה אירור:

הלכה יב: רישום אפשרי. ליוסף בן מאישה אחרת, בין שהוא נשוי לה בין שהיה נשוי לה (כבאירור).

יג ולא לאביה ולא לאמה - אבל לאבי אביה ואם אמה או לנכדה ולנכדתה וכיוצא בזה, יכול להעיד, מפני שהפסול הוא רק בדור הראשון (רדב"ז). ולא לאשת בנה* - בכ"י ש' נוסף: ולא לבתה.

יד ארוסה - מקודשת. ההתקשרות בין איש לאישה נעשית בשני שלבים. השלב הראשון הוא הקידושין, הנקראים גם אירוסין, ובו האישה נחשבת אשת איש, אף על פי שעדיין היא גרה בבית אביה ואסורה לבעלה. השלב השני הוא הנישואין, ובו האישה עוברת לגור בבית בעלה (אישות א-ג; א-ד). בימינו הקידושין נעשים צמוד לנישואין, בזמן החתונה. אין פוסלין אותן - בדעבד. אבל לכתחילה - אין מקבלין את עדות הארוס על קרובי ארוסתו (כס"מ).

טו הקרובים - ממשפחת האב (לעיל א). ולענין קרובים ממשפחת האם, אין בזה גזרת הכתוב אלא גזרת חכמים, מפני הידידות וקירוב הדעת בין קרובים, כדרכו של עולם (י). שהרי אינו מעיד לו - אסור לו להעיד לו. האוהב והשונא - אדם האוהב את בעל הדין או שונא אותו. פסול לדינות - מפני ש"צריך שהיו שני בעלי דינין שווין בעיני הדיין ובלבו" (סנהדרין כג,ו).

י כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך - הרי אתה מעיד לשאר קרוביו, כגון בניו ואחיו. וכן כל אשה שאין אתה מעיד לה מפני שהיא אשת קרובך - הרי אתה מעיד לשאר קרוביה. יא ואבי חתן ואבי פלה מעידים זה לזה.

יב אחי האח מן האם מעידין זה לזה, שהרי אין ביניהן קריבה כלל. כיצד? רחל שנשאת ליוסף וילדה ממנו ראובן, והיה ליוסף בן מאשה אחרת, והוא מנשה, ונשאת לשמעון וילדה ממנו יהודה - הרי מנשה ויהודה מעידין זה לזה.

יג האישי עם אשתו - פראשון פראשון. לפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה* ולא לבעל בתה, ולא לאביה ולא לאמה, ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה.

יד אשתו ארוסה - אף על פי שעדיין לא נגמרה האישות, הרי היא לו פנשוואה לענין עדות. במה דברים אמורים? בארוסתו עצמה, שאינו מעיד לה. אכל אם העיד לקרובי ארוסתו, כגון בעל אחותה או בנה ובתה וכיוצא בהן - אין פוסלין אותן עד שישאנה.

פסול הקירבה - גזרת הכתוב

טו זה שפסלה תורה עדות הקרובים - לא מפני שהן בחזקת אוהבין זה את זה, שהרי אינו מעיד לו לא לטובתו ולא לרעתו, אלא גזרת הפתוב היא. לפיכך האוהב והשונא כשר לעדות, אף על פי שהוא פסול לדינות, שלא גזרה תורה אלא על הקרובים.

טו הקרובים - ממשפחת האב (לעיל א). ולענין קרובים ממשפחת האם, אין בזה גזרת הכתוב אלא גזרת חכמים, מפני הידידות וקירוב הדעת בין קרובים, כדרכו של עולם (י). שהרי אינו מעיד לו - אסור לו להעיד לו. האוהב והשונא - אדם האוהב את בעל הדין או שונא אותו. פסול לדינות - מפני ש"צריך שהיו שני בעלי דינין שווין בעיני הדיין ובלבו" (סנהדרין כג,ו).